M. TURHAN TAN'IN

Müessesemiz tarafından çıkarılan en son eserleri

Hürrem Sultan	150 Kr.
Kadının Avcısı	100 »
Tarihî Musahabeler	75 »
Tarihte Türkler için söylenen büyük sözler	25 »

— CUMHURİYET MATBAASI —

Cumhuriyet

17 nci yıl sayı: 5916

İSTANBUL — CAĞALOĞLU

Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul No. 246
Telefon: Başmuharrir: 22366. Tahrir heyeti: 24298. İdare ve matbaa kısmı: 24299 - 24290

Çarşamba 29 ikincikânun 1941

Japonya Çin harbini kaybedecektir

Bu mühim makaleyi yarınki nüshamızda okuyunuz.

Mussolininin cepheye gönderdiği damadı Kont Ciano, kendisi gibi tayyareci olan üç arkadaşile beraber (sağda Korporasyonlar Nazırı Ferruccio Santini, solda Müstemlekât Nazırı Lessona ve Berlin büyük elçisi Dino Alfieri

Faşist ricali CEPHEYE YOLLANIYOR

Karar; orduya yapılan hücumların fena tesirleri üzerine verildi

Ciano bir bombardıman filosuna kumanda edecek!

ANKARA

Radyo Gazetesi

«İtalyanın harbe girmesinden mes'ul olan nazırlar cepheye gönderilmektedir. İlk defa cepheye gönderilen Farinaçi'den sonra, Hariciye Nazırı ve Mussolini'nin damadı Kont Ciano da Arnavudluğa gönderilmiş, bunu takiben Nafıa Nazırı Golla ile Maarif Nazırı Battai de cepheye sevkolunmuşlardır.

Mussolini'nin bundan sonra hariciyeyi bizzat idare edeceği bildirilmektedir. Faşist mehafilinde bunların askeri

[Arkası sahife 5 sütun 4 te]

Bardia muhasarasından hararetli bir safha: Avustralyalı kıtaat, bataryaları mevzilere yerleştiriyorlar

[Afrika harekâtına dair diğer resimlerimiz 4 üncü sahifededir]

Amerikan Yardımı

Evvelâ bu yardım Amerikan mükelleflerinin vereceği dolarlardan teşekkül edecektir. Nihayet Amerikan yardımının zamanla, bu büyük memleketin filen harbe iştiraki neticesine kadar gitmesi asla ihtimal haricinde değildir Öyle bir harb bütün milletçe benimsenmek için henüz vakit varken vaziyetlerin çok ince elenip sık dokunulmuş olması çok faydalıdır.

Reis Roosevelt'in demokrasilere yardım için kongreye tevdi etmiş olduğu kanun lâyihalarının müzakerelerinde görülen ağırlık, vaziyetin çok sür'at isteyen ciddiyetile telif olunamıyacak şekiller arzediyor gibidir. Bununla beraber demokrasi rejimlerinde işlerin böyle yürümesinde tazilete müstenid bir zaruret bulunduğunu gözönünde tutmağa ihtiyac vardır. Roosevelt'in arzettiği şekilde bu kadar büyük bir mesele şimali Amerika gibi aşırı bir hürriyet memleketinde bir iki günde kanuni bir mahiyet kazanivermiş olsaydı bizce işte asıl o zaman şaşmak lâzım gelirdi.

Reis Roosevelt'in kongreye teklif ettiği lâyihalar Amerikanın filen harbe girmesini istememekle beraber ondan çok farklı bir hâdise olmamak üzere bütün Amerikan kudret ve kabiliyetlerinin demokrasiler emrine tahsisini istemektedir. Şimdiki harbde demokrasi cephesinin başmümessili olan İngiltereye belki zamanla bedelleri yüzlerce milyar dolara çıkacak en geniş yardımların hiç bir karşılık beklenmeksizin alabildiğine yapılması salâhiyeti isteniliyor. Bu yardım işi, şimdiki halde filen harbe karışmaktan kaçınan Amerika için o kadar büyük bir meseledir ki onun üzerinde birkaç gün, hatta birkaç ay fazla tevakkuf edilmesinde şaşılacak hiç bir cihet görülmemek lâzımdır. Zaten müzakerelerin uzamasından dolayı Amerikadan İngiltereye silâh ve malzeme yardımı gelmiyor değildir. Mebzul İngiliz siparişlerinin imali ve sevki devam etmektedir. Amerikan yardımı parasız olarak yapılacak daha büyük mikyasta imalat ve sevkiyatı istihdaf ediyor.

YUNUS NADİ

[Arkası sahife 5, sütun 1 de]

İNGİLTEREYE YARDIM LÂYİHASI

Beyaz sarayda fevkalâde bir toplantı

Lord Halifaks İngilterenin harb ve sulh gayelerini anlattı

Vaşington 28 (a.a.) — Meb'usan meclisince tetkik edilmekte olan İngiltereye yardım lâyihasının tadili hakkındaki teklifleri müzakere etmek üzere Riyaseticumhur sarayında fevkalâde bir toplantı yapılmıştır.

Reisicumhur, bu toplantıya Hariciye ve Maliye Nazırlarile meb'usan meclisinin demokrat ve cumhuriyetçi erkânını davet etmiştir.

Gelecek hafta lâyiha kabul edilecek

Vaşington 28 (a.a.) — Kongre koridorlarında son günlerde husule gelen

[Arkası sahife 5 sütun 6 da]

Avrupanın asıl «yeni nizam»ı

"Avrupanın esaretine değil, her milletin hürriyetine istinad edecektir„

Londra 28 (a.a.) — Bugün Londrada «Büyük Muharebeden evvel sükûnet» mevzulu bir nutuk söylemiş olan İstihbarat Nezareti parlamento sekreteri Ha-

[Arkası sahife 5, sütun 2 de]

ÇİN DAVASINDA

Japonya, yelkenleri suya indiriyor!

Halktan zaptedilen emlâk geri veriliyor ve sulh imkânları aranıyor

Tokyo 28 (a.a.) — D. N. B. ajansı bildiriyor: Âyan meclisinde Hariciye Nazırı Matsuova, Çin ihtilâfı hakkında beyanatta bulunarak şunları söylemişitr:

«— Yeni alman tedbirlerden bahsetmiyeceğim. Yalnız şunu söyliyeyim ki, Çinlilere aid olup, şimdi Japon idaresinde bulunan bütün müessesat, fabrikalar ve saire sahiblerine iade olunacaktır. Esas şudur: Askerî olmıyan her şeyi eski sahiblerine iade etmek.» Gene âyan meclisinde beyanatta bulunan Harbiye Nazırı General Teze ezcümle şunları söylemiştir:

«— Japon ordusu Çinde bir tenkil hareketi yapmaktadır. Eğer Çin iyi niyetlerini gösterecek olursa Japonya uysal bir vaziyet almaya hazırdır.»

Japonyanın talebleri

Londra 28 (a.a.) — Verilen habere nazaran Japonya, Holanda Hindistanından mühim fedakârlıklar talebinde bulunmuştur. Bunlardan ezcümle madenler ve dalyanların Japon amelesile işletilmesini istemiştir. Bu taleblerin kabul edileceği şüphelidir.

MİHVERİN 3 CEPHEDE TAZYİKİ

Sicilya'daki tahşidat artık gizlenmiyor

Almanya eski talebleri üzerinde Fransa ve İspanyayı da sıkıştırıyor

Vichy hükûmeti üzerinde, Alman tazyikını ifaya memur sefir Abetz

ANKARA

Radyo Gazetesi

«Mihver devletleri üç cephede tazyiklerde bulunuyorlar. Birinci cephe Amerika, ikinci cephe Akdeniz, üçüncü cephe de Şarki Avrupa sahalarıdır. Birinci cephede tazyik rolünü Japonya, Vichy üzerinde tazyik vazifesini Almanya deruhte etmişlerdir. Şarki Avrupada tazyik rolü İtalyaya terkedilmiş iken, bu devlet tarafından gösterilen zaaf karşısında bu rolü de Almanya uhdesine almıştır.

[Arkası sahife 5, sütun 3 te]

İngilterenin Ortaşark orduları başkumandanı General Wavell, Tobruk muharebeleri esnasında, garb çölü ordusu kumandanı General O'Connor'a talimat verirken...

Şarkî Afrikada İNGİLİZLER AGORDAT KAPILARINDA

Tana gölü cenubunda Habeş kıt'aları İtalyanları bozdular

Hartum 28 (a.a.) — İngilizler Kassala'dan 100 mil mesafede bulunan Adagrat kapılarındadırlar. Burası her taraftan ihata edilmek üzeredir.

[Arkası sahife 5, sütun 4 te]

HARB VAZİYETİ

Derne önünde çarpışırken...

Libya cephesinde:

Son İngiliz tebliği «Libya cephesinde kıt'alarımızın Derne mıntakasında tahaşşüdü devam ediyor.» dediğine ve İtalyan tebliği de, «Dernenin şarkında muharebe devam etmektedir. Kuvvetlerimiz düşmanı püskürterek zayiata uğratmış, bir miktar esir almışlardır.» şeklinde olduğuna göre, Derne mukavemet ediyor, demektir. İtalyanların, Sidi Barrani'de, Bardia'da, Tobruk'ta kendilerine

[Arkası sahife 5 sütun 5 te]

Libya'da bomba üssü alındı

İngiliz ordusu Derne önünde toplanıyor

İtalyanlar, Katana ve Napolinin bombardıman edildiğini bildiriyorlar

Kahire 28 (a.a.) — Trablusgarbdaki Bomba deniz ve hava üssünün İtalyanlar tarafından terkedildiği anlaşılmıştır. İngilizler buraya girmişler, burasını tahrib edilmiş tayyare enkazı ile dolu bulmuşlardır. Tahrib edilen tayyareler arasında dört deniz tayyaresi de vardır.

[Arkası sahife 5, sütun 2 de]

BELÇİKA KONGOSU

İtalyanlarla harb etmek üzere Şarkî ve Şimalî Afrikaya asker gönderiyor

Kap 28 (a.a.) — Belçika Müstemleke Nazırı Devleeschauwer, Belçika Kongosunda kâin Elisabethvilleden dün buraya gelmiştir. Önümüzdeki perşembe günü yeniden şimale hareket edecek olan Nazır, buradaki kısa ikameti esnasında, Cenubî Afrika Birliği Başvekili General Smuth ile görüşmelerde bulu-

[Arkası sahife 5 sütun 7 de]

Yahya Kemal
in şiiri
"Bir Tepeden„
Bugün 3 üncü sahifemizde

MAREŞAL FOCH

Geçen harb sonundan bir hatıra: Müttefik şefleri, Fransanın Amiens istasyonunda: Soldan sağa: Lord Derby, Mareşal Foch, İngiliz Mareşalı Haig, General Mordack (arkası dönük), Clémenceau ve General Weygand.

W. Churchill'in yazısı

Bu gün 2 nci sahifemizdedir

Hayat ve mematı meçhul kalan lejyonerler reisi Horia Sima

Transilvanya hâlâ karışık!

General Antonesconun ilk işi gene mihvere sadakat arzı oldu

Londra 28 (a.a.) — Rumanyada beş saat süren bir çarpışmadan sonra Antonesko taraftarları Braşovada hükümünü tesise muvaffak olmuşlardır. Maamafih Krayuva, Turnusevrin ve Tamşvarda kargaşalıklar devam etmektedir. Tamşvardaki vaziyet hakkında Macaristan endişeler izhar etmektedir.

Bükreşte vaziyet

Bükreş 28 (a.a.) — Bu sabah Bükreşte fevkalâde şiddetli polis tedbirleri alınmıştır. Asker müfrezeleri yollarda bütün otomobilleri durdurmakta ve i-

[Arkası sahife 5 sütun 2 de]

Örfî idare mahkemesi

Kumkapıda bekçiyi yaralıyan bir suçluyu muhakeme edecek

25/12/940 gecesi Kumkapıda bekçi Dursunu vazife esnasında bıçakla yaralıyarak tabancasını alan ve 28/12/940 günü de aynı tabanca ile Taksimde Mavi Köşe, içkili kazinosuna giderek kasadaki paraları almak için garson Cemale ateş eden ve bu suretle şekaveti andırır hale cür'et eden Mehmed oğlu Atıf Sert hakkındaki davaya Örfî İdare komutanlığınca el konmuş ve kendisi İstanbul Örfî İdare mahkemesine tevdi edilmiştir.

Birkaç söz

Doğrusu yakışmıyor!

Altı ay var ki, sabahleyin gazeteleri elimize aldığımız zaman, başlıca iki tenkid mevzuu ile karşılaşıyoruz: Tramvaylar ve asfalt yollar. Zannedersiniz ki bu iki meseleden maada memleketimizde tetkike ve göz nuru dökmeğe değer başka bahis yoktur ve bunlar Türkiyenin yegâne derdleridir.

Yazıyoruz:

— Tramvay arabaları ihtiyaca kâfi gelmiyor. Hatlar bozuktur, yedek malzeme yetiştirilmiyor. Halk, sabah akşam cendereye sokulduğu için ıstırab içinde (sardalya kutusu esprisini hiç bir gün unutmayız). Arabaları çoğaltmak, hatları tamir etmek, yedek malzeme bulmak lâzım.

Ve soruyoruz:

— Bunlar neden yapılmıyor?

Gene yazıyoruz:

— Asfalt yollar fena yapılıyor. Kullanılan işçinin miktarı azdır; malzeme fenadır. Bir yol bitti mi, aradan iki ay geçmeden tekrar bozuluyor. Yazın tozdan, kışın çamurdan halk bizar (burada pudra ve krem esprisi). Bunun bir çaresine bakalım.

Ve gene soruyoruz:

— Neden bakılmıyor?

Halbuki alâkadar makamlar, bu suallere yüz defa cevab verdiler.

«— Harb var, dediler, bu yüzden Avrupadan kâfi derece malzeme getiremiyoruz. Tramvay arabaları eskidikçe yerine yenilerini bulmak kabil olmuyor. Raylar, diğer yedek parçalar da öyle. Asfalt yollarda fazla işçi bulundurmak, bugünkü vaziyette çok güç. Harb yüzünden, bu kadarcık aksaklığa çaresiz tahammül etmeliyiz.»

Fakat dinleyen beri gelsin. Biz çalakalem Allahın günü aynı tenkidleri sıralayor, aynı sualleri soruyoruz.

Memleket çapında vazife gördüğünü iddia eden İstanbul matbuatına şehrin derdlerini bu kadar şişirmek yakışmıyor doğrusu.

N.

Büyük Muasırlar

Yazan: W. Churchill

İngiltere Başvekili

10

Mareşal Foch

1870 te açılan müdhiş yara..

O 48 sene intikam hissile yaşadı, lâkin zaferi kazandığı zaman da Almanlar için zebunküşlük yapmadı

Mareşal Foch'un hayatı, tamlığı ve ahengi bakımından pek az insana nasib olan derecede ve kıskanılsa yeri var, denecek kadar mükemmeldir. Fransa ile Almanya arasındaki harb faciası bütün dünyanın alâkasını çekmekle kalmamış, gene bu dünyanın mühim bir kısmının refah ve saadetini de beraberinde götürmüştü. İşte Mareşal Foch'un hayatı tam bu dramın ortasında başlar.

Bence bu facianın ıstırablarını ve heyecanlarını, onun kadar yakından hissetmiş ve yürekten duymuş bir insan daha mutasavver değildir. Bu faciayı sona erdirmek hususunda bütün kudret ve kuvvetin de onun elinde bulunduğunu hesaba katarsak Mareşal Foch'un, hayatı kadar dolu bir hayata nadir tesadüf edilebileceğini daha kolay anlarız.

Foch, 1870 Alman - Fransız harbinde, bu mücadeleye bir mülâzım olarak iştirak edecek yaşta idi. Fakat kumandasına terkedilen efrad o kadar genc ve acemi idiler ki Foch bunlarla harbe iştirak etmemişti. Foch daha henüz o zamanlar, vaziyeti görmüş, anlamış ve içinin sızladığını duymuştu. Fakat elinden ne gelirdi? Damarlarında Gaskon muhariblerinin kanı dolaşmasına ve ince zekâsile izmihlâl sebeblerini apaçık görmesine rağmen memleketinin bu sukutuna bir seyirci kalmaktan başka bir şey yapamıyordu. Ve bir şey yapamaması nispetinde de bu ıstırab artıyordu.

Fakat Foch bütün bu ıstırabları kalbinde gizleyebilecek kadar derin hisli, onları unutmıyacak kadar da intikam duygularını göğsünde toplamış bir zabitti. Hakikatte sade, fakat mutekid bir insan olan Foch, memleket aşkını her şeyin üzerinde tutan bir insandır. Asker münevverler arasındaki mümtaz mevkiini ise daha 1870 te kazanmış bulunuyordu. Onun hayatının içyüzüne bakacak olursak 1870 ten sonrası sadece bir kelime ile ifade olunabilir: İntikam! Fakat bu intikam bizim hissettiğimiz gibi bazı maddî şeylere, zulüm, kahır, hırs, kazanc, şahsî gurur ve ihtişam ve hatta düşman Almanyayı mağlûb ederek ona haddini bildirmek gibi beşerî duyguların çok fevkinde bir histi. Ve bunun için de iddia olunabilir ki Fransızların Le Revanche'nı ingilizce Revenge kelimesi hiç bir zaman ifade edememektedir. Çünkü bizimkinde bir takım manalar gizlidir ki bu Fransızlar için mevzuubahs değildir. Onlar Le Revanch'tan ,daha şümullü manasile Fransayı mahçubiyetten ve şerefsizlikten kurtaracak bir zaferi kasdediyorlardı.

Hayatının ilk acısını düşmanın Parise girmesile hisseden genc mülâzım kim derdi ki uzun senelerin sonunda; bütün kudret ve ihtişamına rağmen Almanyayı ayaklarına kapatturacak bir hezimete uğratmak işini başarmış olacaktı?

Şimdi sizinle bu çok sevimli ve şayanı dikkat şahsiyet üzerinde duralım: Ve evvelâ onun talihile birlikte doğan kısmetli ve çok şanslı bir şahsiyet olduğunu kabul edelim. Foch'un sihirli şahsiyeti kendisile temasa gelenleri derhal ona bağlar ve adeta onun bir peyki haline kordu. Memleketine sadakati ve bağlılığı, işbaşında hangi hükûmet olursa olsun bir an için dahi değişmez ve azalmazdı.

Dindarlığı askerlikle mükemmel surette telif eden Foch itikadlarının sağlamlığından da ilham ve kudret alan bir insandı. Yılmaz ve her zaman seyyal zekâsı, mücadele kabiliyeti ve enerjisi onu en fena şartlar altında ve Fransız cephesi Alman tazyiki altında indiği ânlarda nasıl terketmemişti. Mukavemet ve tahammül kudreti enerjisi gibi onu hiç bir zaman terketmiş değildir. Memleketinin anayasalarına son derece sadık, hükûmet şekline hiç bir itirazı olmıyan bir kumandan olarak Foch, emrine verilmiş müttefikin ordularının mensub oldukları milletler ve hükûmetler hakkında da hiç bir tenkid hissi taşımamakta idi. Bütün bunlardan başka şövalye bir asker olarak bir vakitler çizmesi altında inlettiği baş düşman Almanyaya karşı dahi asla zebunküşlük göstermemişti. Hatta mütarekeyi müteakıb Alman ordusunun silâhlarından derhal tecridi hususundaki ısrarlar karşısında Mareşal Foch: «— Hayır, onlar iyi harbettiler, binaenaleyh silâhlarını saklamalıdırlar!» diye bağırmıştı.

. . . . . .

Bugün henüz Foch'un askeri dehasını ölçmek için vakit çok erkendir Alman mağlûbiyeti o derece yakın maziye aid bir hikâyedir ki ve bu hâdise de her bakımdan şimdiye kadar görülen hâdiselerle o derece az kıyas kabul eder ki Mareşal Foch'un zafer üzerindeki müessiriyetini bugün münakaşa edemeyiz. Armageddon'da yüksek kumandanın onun elile idaresile; İskenderin, Anibalın Sezarın. İsveçli Gustavus'un, Malborough ve Napoléon'un kumandanlıkları ve hareketleri arasında o kadar az münasebet ve benzeyiş vardır ki onların muvaffakiyetile Mareşal Foch'un zaferi arasında bir mukayese zemini aranamaz. Bu son harbler, eskilerile mukayese edildiği zaman görülür ki yeni harblerde birçok yeni vasıtalar ve birbirini ezmek üzere kullanılan birçok imkânların mevcudiyetine mukabil eski harblerdeki insan kudret, kuvvet ve cesaretine dayanış yoktur. Yani o zamanki hareket kesafetini bu harblerde arayamayız. Meselâ Cannae, Bienheim veya Austerlitz meydan muharebelerile mukayese ettiğimiz zaman 1918 yılının geniş harbini hakikaten çok relânti çekilmiş bir sinema şeridine teşbih etsek hata yoktur. Şimdi sessiz, bol aydınlıklı, havadar odalarımızın pencerelerini açarak türlü çiçeklerle süslenmiş bahçelerimiz bize belki o eski günleri, 1917 ve 1918 yılının bir seneden fazla süren ve 7 milyon askerin Alplardan Okyanusa kadar dayanan bir cephe üzerindeki çarpışmaları belki bir rüya gibi geliyor; fakat şurası muhakkaktır ki bu hakikat; bize 1914 - 1918 harbinin kahramanlarını tayin hususunda henüz kat'i bir miyar veya ölçü ile vakayi ve hâdisatı ölçebilmek fırsatını bahşetmiş değildir. Henüz talihi harbin ne gibi avamil ve evsafı birleştirenlere yaver olacağı hususunda kat'i söz söyleyemiyoruz. Çünkü bunu bize son harb öğretmemiştir.

Mareşal Foch'u harbden evvelki manevralarda tanımıştım. Harb esnasında kendisile üç defa buluşmuş ve görüşmüştük. Bunlardan birincisi, M. Painlevé'nin daveti üzerine Fransız cephelerini dolaşırken vukua gelmişti. Bugünler, Foch'un şöhreti bir nevi küsufa uğramış bulunuyordu. Somme cephesindeki Joffre ademi muvaffakiyetleri ve verilen maktul adedi, gerek Foch gerekse Joffre'un talih yıldızları üzerinde aksi tesir husule getirmişti. 1914 te Marneda ve Yser'de oynadıkları parlak rol de esasen 1915 yılının ilkbaharında Artois'daki manasız ve müthiş zayiatla neticelenen taarruzları dolayısile bir hayli zedelenmiş bulunuyordu. Bir taraftan Fransa eksilen gençliğinin matemini tutarken diğer taraftan da kendisine yeni şerefler aramakla meşgul bulunuyordu.

Bu arada Foch Parise yüksek istişarî bir makam işgal etmek üzere çağırılmış ve ben de kendisile bu esnada görüşmüştüm. Foch, işbaşından ayrıldığı için fevkalâde müteessirdi. Onda adeta kuvvei maneviye kalmamıştı dense yeridir. Fakat benimle harb hakkında ve muhtemel inkişaflar üzerinde tamamile samimî olarak görüşmekten ve bilhassa beni alâkadar eden şark meselelerini tam bir vukufla müzakereden ve kanaatlerini izhardan hiç çekinmemişti. Foch'un konuşma tarzı, bazan bir pantomim'de imişiz hissini veren jestleri ve bütün bunların fevkinde insanı teshir eden şahsiyetile insanın üzerinde derin bir tesir bırakmamasına imkân yoktu. Bir kere alâkası uyandı mı, bir mevzuu en ince teferruatına kadar kavramış olanlara hâs vukuf ve salâhiyetle konuşuyordu. Konuşmasında da harbde imiş gibi bir mücadelecilik vardı. Birinde silâhlarla, öbüründe fikirlerle harbediyordu.

Winston CHURCHILL

(Arkası var)

Bursada mahkemeye verilen ihtikâr maznunları

Bursa (Hususî) — Vilâyet Fiat Murakabe komisyonu şehrimizde üç ticarethane sahibini ihtikâr suçile mahkemeye vermiştir.

Bunlardan biri Kafkas pastahanesidir. 85 kuruşa toptan, 90 kuruşa perakende satılması lâzım gelen karamelâları 120 kuruşa sattığı tespit olunmuştur.

Diğeri Uzunçarşıda manifaturacı Mehmed Kadri Uzunoğludur. Bu da Ticaret Vekâleti tarafından 205 kuruş fiatla satılması bildirilen mantoluk pamuklu kumaşı 350 kuruşa sattığından mahkemeye verilmiştir

Atatürk caddesinde benzinci Enver de, İstanbulda Akarca sokağı 5 numarada oturan seyyar komisyoncu Saime 200 liraya satılması lâzım gelen otomobil lâstiğini 300 liraya sattığından ve Bursada satılması icab eden 25 lâstiği İstanbulda sattığından mahkemeye verilmiştir.

Tütün tohumundan yağ çıkarılıyor

Bursa (Hususî) — Şehrimizde Mehmed Sabit Tütüner isminde bir tacir tütün tohumlarından yağ istihsal eden bir fabrika açmıştır. Bu sene Bursa mıntakasından 70,000 kilo tütün tohumu alarak faaliyete geçen bu yağ fabrikası, çıkardığı yağı İstanbulda 35 kuruşa satmaktadır. Yemeket ve sanayide kullanılan tütün yağı bilhassa tuvalet sabunlarının imalinde çok iyi netice vermektedir. Müessese, tütün tohumlarını müstahsilden 8 - 10 kuruşa almaktadır.

Bulgaristan ve Yugoslavyada henüz tecrübeleri yapılmakta olan ve yepyeni bir sanayi şubesi bulunan tütün tohumu yağcılığı bu suretle bizde de bilfiil başlamış demektir. Bu müteşebbis Türk gencini tebrik eder ve kendisine muvaffakiyetler dileriz.

Dr. Prof. Fahreddin Kerim Gökayın konferansı

Eminönü Halkevinden:

30/1/941 perşembe günü saat 18 de Evimiz salonunda Dr. Prof. Fahreddin Kerim Gökay tarafından (harb ve sinir) mevzuunda bir konferans verilecektir. Giriş serbesttir.

Doğru değil mi?

Öyle ise bu işi kendi haline bırakalım!

Belediye İktısad müdürlüğünün muhtelif meseleler hakkında ittihaz ettiği kararları bu kararlarla alâkadar müesseselerin tatbik edip etmedikleri kontrol edilemiyormuş. Çünkü memurların o müesseselere müşteri sıfatile gibi para harcetmeleri lâzımmış ve hatta üç aydanberi yol paralarını cebden veren memurlar bu masrafları bir türlü almaya muvaffak olamıyorlarmış. Yeni sene bütçesine bu hususa aid tahsisat konduktan sonra hakiki sıkı kontrol temin edilebilecekmiş. Bu vaziyet karşısında akan sular dahi duracağı için kimsenin tek söz söylemeğe hakkı yoktur. Fakat hiç olmazsa tatbik edilmiyecek kararları ittihazdan vazgeçip boş yere uyuyan yılanın kuyruğuna basmıyalım işi kendi haline bırakalım, diyoruz,

Doğru değil mi?

Zabıta vak'aları

Galatada, Kemal adlı birinin kaldırım üstünde yattığı görülerek oradan kaldırılmasına teşebbüs edilmiştir. Bunun üzerine, karlı ve soğuk hava tesirile donmak üzere bulunduğu öğrenilmiştir. Galata sakinlerinden olduğu anlaşılan Kemal, sıhhî imdad otomobilile Beyoğlu hastanesine gönderilmiştir.

Mahmudpaşada Macuncu sokağında oturan hamal kâtibi Ali Arif oğlu, gece evine gelince, birlikte yaşadığı Hilmiye ile aralarında kavga çıkmıştır. Ali, hiddetle odanın camına yumruk vurmuş cam kırılarak, parmaklarından yaralanmıştır.

Şoför Yani Pandelinin idaresindeki 3448 sayılı kamyon, Galatada Mahmudiye caddesinden geçerken, Mahmudun sürdüğü çöp kamyonuna çarpmıştır. Çöp kamyonunun sol ön tekerleği hasara uğramıştır.

ŞEHİR İŞLERİ

Çamlıcanın imarı

Büyük Çamlıcanın üstünde hazineye aid 16,000 metre murabbalık yerde Belediye, modern bir otel ve asrî bir kazino tesis etmek tasavvurundadır. Bu maksadla hazineye müracaat edilmişti. Gelen cevabda bu talebe muvafakat edilmiştir. Bu günlerde Belediye Emlâk müdürlüğünden, Daimî Encümenden ve Emlâki Milliyeden tayin edilecek murahhaslardan mürekkeb bir heyet mezkûr mahalle giderek mezkûr sahanın kıymetini takdir edecek, İmar müdürlüğü de burasının imar plânını hazırlıyacaktır.

Belediyenin yaptığı istikraz

İstanbul Belediyesi, Belediyeler Bankasından istikraz ettiği beş milyon liranın şimdiye kadar dört milyon lirasını almıştır. Bu paranın iki milyon lirası sarfedilmiş, iki milyon lirası da durmaktadır.

Belediye, istikrazın mütebaki bir milyon lirasını da hazırında alacaktır. Mukaveleye tevfikan bu istikrazın şimdiye kadar iki taksiti bankaya ödenmiştir. Belediye, bu istikrazı asrî firın, süthane tesisi ve otobüs celbi için almıştı. Fakat dünya vaziyeti dolayısile bu tesisat vücude getirilememiştir.

Şehrimizde 1092 çeşme var

İstanbulda Evkafa aid 1092 çeşme vardır. Sular kanunu dolayısile Evkaf, bunları Belediyeye devretmektedir. Şimdiye kadar on çeşme devredilmiştir. Belediye Sular idaresi bütün bu çeşmelerin devri masrafı olmak üzere Evkaftan senede 20 bin lira istemektedir. Evkaf buna muvafakat etmemektedir.

İKTISAD

Deri fabrikatörlerinin içtimaı

Dericiler, dün Sanayi Birliğinde bir toplantı yapmışlardır. Bu toplantıda küçük ve büyük bütün deri fabrikalarının yeni muamele kanunu karşısındaki vaziyetleri görüşülmüştür.

Deri fabrikaları aralarında bir çalışma takvimi tespit etmişlerdir. Küçük fabrikalar muayyen kalitede ince deriler, büyük fabrikalar da kalın deri ve kösele yapacaklardır.

Şehir ve Memleket Haberleri

Bakırköyünde 4 ev yandı

Şehrin muhtelif yerlerinde de yangın başlangıçları oldu

Dün sabah 9,40 ta Bakırköyünde Yenimahallede Öcalan sokağında Maltepe lisesi muamelât memuru Cemalın kiracı olduğu 71 numaralı ahşab evden yangın çıkmıştır. Evde yakılan sobadan çıkan yangın, sür'atle genişlemiş ve bitişik sıra evlere geçmiştir. Bu suretle yangın çıkan evle beraber, manifaturacı Mehmed, Münire ve tren memuru Hakkının kira ile oturdukları 12, 14, 16 numaralı evler, bir buçuk saatte yanmıştır. Bakırköy İtfaiyesini müteakıb İstanbul İtfaiyesi bu yangın yerine gelmiş ve yangının, dört ev yandıktan sonra önüne geçilmiştir. Bakırköy kaymakamı Bahir Öztrak, yangın yerinde hazır bulunarak söndürme faaliyetine bizzat nezaret etmiştir. Yanan evlerin dördü de sigortasızdır. Tahkikat yapılmaktadır.

Bundan başka, Yedikule haricindeki Ermeni hastanesinin çamaşırhane merdiveni altına konulan sönmüş kömürleri tutuşmuş, yangın çıkmışsa da ateşin sirayetinin başlangıcında önü alınmıştır.

Beyoğlunda Şahkulu mahallesinde Büyükhendek caddesinde Vitaliye aid 60 numaralı apartımanın birinci katında oturan Menahim Beharın soba bacasından çıkan yangının da başlangıcda söndürülmesi mümkün olmuştur.

Kadıköyünde Hacıhsan sokağında Berkana aid 2 katlı ve 10 numaralı evden çıkan yangının da büyümesine meydan verilmemiştir. Yangının, sobadan ve bacadaki kurumların tutuşmasile çıktığı anlaşılmıştır.

MÜTEFERRİK

Nafıa Vekili Silivriye gitti

Şehrimizde bulunan Nafıa Vekili Ali Fuad Cebesoy, yol inşaatını tetkik etmek üzere dün Silivriye gitmiştir.

İnhisarlar Vekilinin tetkikleri

Şehrimizde bulunan Gümrük ve İnhisarlar Vekili Raif Karadeniz dün de İnhisarlarda tetkiklerde bulunmuş ve Vali ve Belediye reisile Parti idare heyeti reisini makamlarında ziyaret etmiştir. Vekil, Gümrükler Başmüdürlüğünden de bazı izahat almıştır.

Hava Kurumunun konferanslarına bugün başlanıyor

Talebelerin havacılığa karşı alâkalarını fazlalaştırmak ve onları bu hususta lâzım gelen bilgilerle teçhiz etmek maksadile, Hava Kurumu tarafından tertib edilen konferanslara bugünden itibaren başlanacaktır. İlk konferans, bugün saat 13,30 da Eminönü Halkevinde verilecektir. Konferanslara sıra ile lise ve orta mekteblreden başka,, ilk mekteblerin beşinci sınıfları gelecektir. Şehrimizin diğer semtlerinde bulunan talebeler için de o semtlerdeki Halkevlerinde konferans verilecektir.

Berberler imtihan oldu

Dün esnaf cemiyetlerinde berberlerin imtihanı yapılmıştır. İmtihana 6 kadın ve 8 erkek girmiştir. Diğer vilâyetlerden de imtihana girebilmek için muhtelif müracaatler yapılmışsa da, bunların imtihana kabulüne talimatname müsaid olmadığından bu müracaatlere müspet bir cevab verilememiştir.

Ercümend Kalmıkın resim sergisi

Genc ve güzide ressamlarımızdan Ercümend Kalmık, Fransadaki ikameti esnasında vücude getirdiği eserlerden mürekkeb bir sergi hazırlamıştır. Sergi bu cumartesi günü saat 13,30 da Eminönü Halkevi salonlarında açılacaktır. San'atkârın Fransadan oldukça dikkate şayan levhalar hazırlamış olarak döndüğü tahmin edilmekte ve eserlerin teşhiri merakla beklenmektedir.

Ayakkabı fiatlerini tetkik etmek için komisyon kuruluyor!

İngiltereden külliyetli ithalât eşyası geldi, Gümrükteki kahveler piyasaya çıkarılıyor, peynir fiatları da artırılmıyor

Ayakkabı fiatlarının fahiş yüksekliği etrafında esaslı tetkikler yapılmaktadır. Fiatların tetkik ve ayakkabı nevilerini tespit etmek üzere ayakkabı işlerinde mütehassıs kimselerin iştirakile bir komisyon teşekkül edecektir.

Komisyon, bilhassa halkın fazla rağbet gösterdiği ayakkabıların fiatları üzerinde tetkikler yapacaktır. Ayakkabı fiatlarının azami 12 liradan fazlaya olmaması için de tedbirler düşünülmektedir.

65 ton çivi

Dün, Bulgaristandan 65 ton çivi gelmiştir. Mıntaka Ticaret müdürlüğü, Vekâletten gönderilen liste üzerinden tevziata başlamıştır.

Bundan başka gelmiş bulunan 55 ton kauçuğun da 40 tonunun tevziatına başlanacaktır.

Peynir fiatları

Trakya İktısad müşavirliğinden, Mıntaka Ticaret müdürlüğüne verilen malûmatta Trakyada beyaz peynirin 40 kuruşa satıldığı bildirilmistir.

Bu vaziyet İstanbuldaki peynircilerin iddialarını cerhetmektedir. Mıntaka Ticaret müdürlüğü, gelen malûmat üzerinden tetkikler yapmaktadır.

Diğer taraftan İstanbul peynircileri Belediyeye müracaatle peynir fiatlarının yükseltilmesini istemişlerdir. Murakabe komisyonuna verilen bir raporla peynir fiatının bir miktar artırılması muvafık görülmektedir.

Kahve tevziatı

Mevcud kahveden İstanbula 250, Ankaraya 100 çuval olmak üzere tevziat yapılmıştır. İstanbuldaki tevzi'at, kahve değirmeni olan kahvecilere, bakkallara, ellerindeki sarfiyat ilsteleri tetkik edilerek yapılmaktadır.

Lüks mağazalarda...

Lüks mağazalarda kumaş fiatlarının kârı, yüzde elli olarak tespit edilmişti. Fakat bu mağazalardaki diğer eşyaların ne miktar kâr üzerinden satılacağı malûm olmadığından, bunun üzerinde de bir kâr miktarı tespit edilecektir.

Fiat Murakabe bürosu, Ticaret müdürlüğüne bağlandı

Fiat Murakabe bürosu, şimdiye kadar muvakkaten Ticaret Vekâleti tarafından idare ediliyordu. Dün, Vekâletten gelen talimatname mucibince büro Mıntaka Ticaret müdürlüğüne bağlanacaktır.

Ekmek fiatları

Belediye; narkın yükselmesine sebeb görmedi

Toprak Mahsulleri Ofisi son on beş günün buğday fiat listesini İktısad müdürlüğüne vermiştir. İktısad müdürlüğü bu listenin vasatisini almış, fiatlarda hiç bir tereffü kaydedilmediğinden ekmek narhının yükselmesine sebeb görmemiş ve bu talebi reddetmiştir.

Diğer taraftan Sıhhat Vekleti hastalar için %15 - 20 çavdarla karışık %82 randımanlı bir ekmek çeşnisi yapmak istemektedir. Belediye de bunun %40 kadar çavdarla karışık olmasını istemiştir. Belediye, gerek Vekâletin istediği, gerekse kendisinin teklif ettiği şekilde iki çavdar ekmeği nümunesi imal ettirerek Sıhhat Vekâletine gönderecektir.

ADLİYEDE

Palto hırsızı

Sirkecide iki lokantadan palto asırdığı sabit olan İsmail Bartınlı, Sultanahmed birinci sulh ceza mahkemesinde üç ay, on gün hapse mahkûm olmuştur.

Hapisaneden çıkar çıkmaz...

Hapisaneden yeni çıkan Kasım oğlu Mehmed Darca, bir bahçenin tahta perdesine kurutulmak üzere asılmış iki gömlekle bir fanilâ aşırmıştır. Sultanahmed birinci sulh ceza mahkemesinde tevkif edilmiştir.

Bir apartımanda keşif yapılacak

Beyoğlunda Altımbakkalda 28 numaralı «Babil» apartımanının sahibi İstepan, daire kiralarını artırmak suretile milli korunma kanununa muhalif hareketten İstanbul yedinci asliye ceza mahkemesinde muhakeme edilmiştir. Kendisi, apartımanda son zamanlarda esaslı ilâve ve tamir yaptığını, müdafaa olarak ileri sürmüştür. Mahkeme hâkim Muazzez Savaşkanın naibliği altında apartımanda keşif yapılmasına karar vermiştir. 4 şubat sabahı muhakemeye devam olunacaktır.

Bir motör battı

Kaptan kurtarıldı; tayfalardan biri boğuldu

Dün sabah saat 7 buçukta, Beşiktaşta Çıragan sarayı açıklarında bir kaza olmuştur. Beykozda Servi burnuna 32 boş varil götürmek üzere saat 7 de Haliçden çıkan bir motöre, sahilden 250 - 300 metre mesafede, arkadan gelen Şirketi Hayriyenin İstinye vapuru çarpmıştır. Motör, batmıştır. Kaptan Mahmud oğlu Muharrem Gürkan kurtarılmışsa da, Ali ismindeki tayfa bütün aramalara rağmen bulunamamıştır. Batan motör, 14 tonluktur ve sigortasızdır. Kaza etrafında tahkikat yapılmaktadır.

MAARİFTE

Meketb müsamereleri

Bazı mektebler senelik müsamerelerini mayıs ayında vermektedirler. Halbuki bu ay, ders senesinin bitimine tesadüf ettiğinden talebelerin imtihanlara hazırlanmasına mâni teşkil etmektedir. Maarif Vekâleti, bu vaziyeti gözönünde tutarak mekteblere bir tamim göndermiş, müsamerelerin ilk aylarda tertib edilmesini istemiştir.

İlk tedrisat müfettişleri artırılıyor

İstanbul ilk tedrisat kadrosunda halen 25 müfettiş çalışmaktadır. Günden güne artan mekteb sayısı karşısında 25 müfettiş ihtiyaca kâfi gelmediğinden kadroya beş müfettiş daha ilâvesine karar verilmiştir.

Mekteblerin kuruluş yıldönümleri

Son zamanlarda mektebler arasında, kuruluş yıldönümünü kutlulama âdeti, taammüm etmeğe başlamıştır. Maarif Vekâletinden alâkadarlara gelen bir tamimde, müessesenin ehemmiyetini tam manasile tebraüz ettirmek üzere, yıldönümlerinin 5 - 10 senede bir kutlulanması bildirilmektedir.

HEM NALINA HEM MIHINA

Büyük kumandan!..

Bizim Radyo Gazetesi, Libyadaki İtalyan ordusu başkumandanı Mareşal Graziani'nin azledildiğini haber verdi. Böyle büyük ve dâhi kumandanı azletmeğe nasıl kıydılar, bilmem?! Graziani, Trablusgarb ve Bingazi'nin Büyük Harbden sonraki 2 numaralı, fakat hakiki fatihi idi. Cenubi Habeşistanın 1 numaralı fatihi de odur.

Graziani, Libyada, yerli halka ve bilhassa, İtalyaya karşı 1932 senesine kadar harbe devam eden Sünusi mücahidlerine karşı çok zulüm etmiştir. Eline geçen veya dehalet eden müslümanları idam ettirdiği gibi, 80,000 kişiyi de üsera kamplarına sürmüş; bu zavallıları, orada tedrici bir ölüme mahkûm etmiştir. Bu adamın, 80 yaşındaki Sünusi Şeyhlerini yakalatıp tayyareye bindirdiğini ve havadan kabilelerinin üstüne attırdığını kaç defa, Fransız gazetelerinde okumuş; dehşet içinde kalmıştım.

Habeşistanın istilâsından sonra, bu kumandan, Habeş umumî valiliğine ve kumandanlığına tayin edilmişti. Orada da Libyadaki kadar zulüm yapmış olacak ki nihayet Adis Ababa'da, Habeş vatanperverleri ona bir suikasd yapmışlar, fakat ancak yaralayabilmişlerdi. Bir arkadaşımızın Bingazi'deki Arabların Graziani'ye «Libyanın belâsı, beyaz şeytan» dediklerini yazıyor. İşte şimdi, Libya kumandanlığından azledilen Mareşal Graziani insan olarak tarihe böyle meşhur bir zalim sıfatile geçecektir.

Mareşalın harb san'ati bakımından gösterdiği kabiliyete gelince, onun, Büyük Harbde, Kaporetto'da, bir vazife alıp almadığını bilmiyorum; kumandan olarak kendisini biz ilkönce Habeşistanda görüp tanıdık. İtalyan Somalisindeki Mogadiscio limanında hazırladığı motörlü ve zırhlı birliklerle seri bir taarruz yaparak cenubî Habeşistana girmiş; zırhlı otomobile çakmaklı tüfek sıkan, tanka kargı saplayan zavallı Habeşleri, görmedikleri, hatta adını bile işitmedikleri modern harb vasıtalarile kolayca perişan etmişti. O, yalınayak, başı kabak Habeşleri yendiği için, İtalyanın millî kahramanlarından biri olmuştu.

Harbin başında Libya kumandanı olan Hava Mareşalı Balbo esrarengiz bir tayyare kazasına kurban gidince, Graziani, Libya kumandanlığına tayin edildi. Faşizm, Libya ve cenubî Habeşistan fatihi, Mısır fatihi de olsun isteyordu. Graziani, bir müddet hazırlıktan sonra Mısır hududunu geçerek garb çölüne girdi; fakat 120 - 130 kilometre kadar ilerledikten sonra durdu. Çölün havasile imtizac edemiyor, ayakları kuma batıyor; güneş başına vuruyor, susuzluk dilini kurutuyordu. Çölde yolunu şaşırmış bir zavallı yolcu gibi, ufukta ehramların yaklaştığını görüyordu; bazan Kahiredeki Mehmed Ali camisinin kendisine doğru geldiğini sanıyordu. Bütün bunlar, birer serabdı. Bazan kendini İskenderiye limanında, bazan da Süveyşte buluyordu. Bütün bunlar birer hayal ve rüya idi. O, böyle serablar, hülyalar ve rüyalar içinde bekleyip dururken bir gün, İngiliz zırhlı tümenleri ve Avustralyalı süngüleri, bir kum fırtması gibi gelip çattılar. Mareşal Graziani ve ordusu, bu fırtınanın önüne katıldı, bir buçuk ayda, 500 kilometre geri sürüldü; 110 bin esir ve saymakla bitmez malzeme bıraktı.

Sevk ve idare ve harb san'ati bakımından gösterdiği eşsizlik, her müstahkem limanda ordusunun büyük bir kısmını düşmana hediye etmekten ibaret kaldı. Graizani, kumandan olarak da tarihe «ordusunu bir buçuk ayda imha ettiren Mareşal» diye geçecektir.

Daha evvelki bir yazımda, onun Sezar'ın değil, Neron'un torunu olduğunu yazmıştım. Onun son hareketleri, bu düşüncemi teyid etmiştir.

Sinyor Mussolini, bu büyük askeri ne diye azletti sanki?.. Mısır yerine Tunusa girmeğe azmetmiş olan böyle müstesna bir kumandan azledilir mi hiç? Bana kalsaydı, onu Ültra Mareşal yapar ve İtalyan başkumandanlığına tayin ederdim!

İngiltereden gelen ithaâlt eşyası

İngiltereden 16 bin teneke levha, 14 bin otomobil lâstiği ve mühim miktarda tıbbi ve kimyevi ecza gelmiştir.

Lâstikler, Mıntaka Ticaret müdürlüğü tarafından tespit edilen tarzda evvelâ resmi ve sonra hususi ihtiyaclara verilecektir. Tevziat işi Emniyet müdürlüğünde Mıntaka Ticaret müdürlüğü, Vilâyet ve Belediyeden birer kişinin iştirakile teşekkül edecek bir komisyon tarafından yapılacaktır.

Kısa Haberler

★ İstanbul balıkçıları Belediye İktısad müdürlüğüne müracaat ederek torik bolluğundan bahsederek günde 3000 kalıb buz istemişlerdir. Mezbaha ancak günde 500 kalıb buz verebilmektedir.

★ Vali muavini Ahmed Kınık beraberinde Maarif müdürü Tevfik Kut olduğu halde inşa edilmekte olan orat mekteb binasını görmek üzere dün Silivriye gitmişlerdir.

Küçük hikâye

Bir vicdan meselesi

Claude Farrère'den

Sayın okuyucularım, Hiç beklemediğim bir anda başıma gelen felâketi sizlere izaha başlamadan, her halde kendi kendimi takdim etmem lâzım: İsmim Rıfkı, otuz dört yaşındayım. Ne güzel, ne çirkin, ne uzun boylu, ne de kısayım.

Herkes gibi tahsilimi yaptım. Zengin sayılmazsam da epeyce irad sahibi olduğum için gelirimle geçinip gidiyorum. Bekâr ve tepemden tırnağa kadar serbestim. Beyoğlundaki, basit garsoniyemde, ev işlerimi gören hizmetçimile birlikte oturuyorum.

Artık, hakkımda kâfi derecede malûmat edindiğiniz kanaatile maceramı anlatabilirim:

Geçen sene bir mart akşamı, caddede ilerliyordum. Hava açıktı, biraz yürümek istemiştim. Tesadüf karşıma, genc, güzel bir kadın çıkardı. İş, güç yoksulluğunda, onu takibe başladım.

Galatasarayda rastlamış olmama rağmen, Taksim meydanına kıvrılan köşede, şirin bir tebessümüne nail olmuştum. Bu esnada yürünülen mesafe tayin edilirse, ne ayarda bir kadına çattığım da takdir edilir. Yani, ne tam manasile profesyonel, ne de büsbütün aile kadını... Birlikte çay içmemizi teklif edince itirazsız kabul etti. Kadınlar umumiyetle bu kabil tanışmalarda temkinli ve çekingendirler. Bize adımızla hitab ederken, kendi isimlerini saklamağa itina ederler. Bahsettiğim kimse, bu tarz ufak tefek ihtiyata riayet edicilerden değildi. Henüz tanışmış olmamıza rağmen, bana, sorgu sırası düşürmeden: Orta halli bir adamın karısı olduğunu, Yeşilköyde ikamet ettikleri evin, sokağile numarasını kendiliğinden anlattı. Bu hususta gösterdiği, itimad ve pervasızlığından dolayı kendisini tebrik ettim. Kahkahalarla güldü, ve kelime kelime hatırladığım şu cevabı verdi:

— Ee... Azizim! Kocamı tanımış olsaydınız, ne itimad, ne de pervasızlıktan bahsetmezdiniz!.. Zira; ona ihanete cesaret etmenin şu fincandaki çayı içmekten hiçbir farkı yoktur. Siz, yarın, gidip kendisine: Karısının âşıkı olduğunuzdan bahsetseniz, yüzünüze istihzafla bakar, inanmaz.

Bu adamın, kör, dilsiz, sağır cinsinden bir koca olduğuna artık ben de kanaat getirmiştim... Bu illetleri kâfi değilmiş gibi, ticaretle meşgul olduğundan bir takım seyahatlerle haftanın yedi gününden altısını aile ocağının dışında geçiriyordu.

Karısı, vaziyetten ne derece istifade ettiğini ispat etmişti: On beş gün zarfında, iki gecemi Yeşilköydeki köşkte geçirmiştim. Evin içinde, aile efradı olarak Ayşeden - hanımına fevkalâde bağlı, her hususta yardıma elverişli hizmetçiden - başka kimse yoktu.

Buraya kadar vaziyet normal değil mi? Her birinizin, muhakkak ki bundan daha basit maceralarınız olmuştur. Lâkin... Rica ederim, biraz sabır...

Size arzettiğim şeyler, martta başlamıştı. Tam bir sene oluyor. Bütün bu zaman kuş gibi uçtu, gitti... Birbirimize, usul, usul, o derece alıştık ki, ilk münasebetlerimizdeki isteğin yerine -aşk- diyemezsem de, hakiki ve son derecede tatlı bir şefkat kaim oldu. Nihayet, geçen cumartesi, köşkte beraber bulunduğumuz bir sırada, ona: Pazartesiye, kıymetli tesadüfümüzün senei devriyesi olacağını hatırlatarak, o günü, elimizden geldiği kadar kutlulamamızı teklif ettim.

— Fevkalâde güzel fikir!.. İstersen dışarda yemek yeriz, sonra da beni buraya getirirsin....

Çizdiği program muvafıktı, ilâve ettim:

— Ben öğleden sonra gelir, seni otomobille alırım. Evvelâ biraz gezeriz. Kocan Ereğlide değil mi?

— Evet.

— Sen gene, her ihtimale karşı, pazartesi sabahı bana, bir telgraf çek. saat iki ile üç arası kapını çalarım.

Bu suretle kararlaştırdığımız telgraf aynı gün on bir buçukta geldi. Meseleyi daha aydınlatmak için, onu olduğu gibi önünüze seriyorum:

«Sabırsızlıkla bekliyorum. Mes'ud seneî devriyeler, sevgilim!

Yalnız senin . . .»

İkiyi çeyrek geçe, mutad tarzımla zili çalıyordum. Her zaman dört saniye bile bekletmeden kapı açılırken, bu defa öyle olmadı. Hayret ederek tekrar uzun uzun çaldım. Kapının ardından adımlarını sürüye, sürüye yürüyen bir ayak sesi duyuldu, ve sürgünün çekildiğini duydum. Nihayet kanad aralandı, uzun boylu, kumral sakallı, gözlerinin bütün dikkatini yüzüme mıhlayan, bir adamla karşı karşıya geldik Kocasının avdet etmek ihtimali o aralık benden o derece uzakdı ki - imkânı olmamasına rağmen - yanlış kapı mı çaldım acaba?!, diye düşündüm.

Sakallı, tamamen sakin bir sesle:

— Kim aradınız efendim?

Diyince, bilâtereddüd, karısının ismini söyledim.

Adam başını eğdi:

— Burası, ama... O öldü. dedi.

Ve kanad, hışımla suratıma doğru kapandı.

Şimdi... Çok rica ederim, bana bir akıl öğretin... Zira, sevgilimin öldüğü hakikat. İki gün Yeşilköyde dört döndüm. Kaç defalar girmiş olduğum kapıdan, tabutun

Siyasî icmal

İtalyan İmparatorluğunun izmihlâline doğru

Şimali Afrikadaki askeri hareketin mühim neticeler vermek üzere inkişaf ettiği bu sırada gene Afrikanın içinde çok mühim ikinci bir hâdise vuku bulmakta ve bu hâdise İtalyayı Afrikanın şarkından söküp atmayı istihdaf etmektedir.

Bu ikinci hâdisenin başlangıcı, Sudan hududu dahilinde olan Kassala'nın İtalyanlardan istirdadıdır. Kassala, Habeş yaylalarının eteğinde ve İtalyan müstemlekesi olan Eritre'nin hududu yakınında mühim bir askeri istasyondur. Ona en çok kıymet veren amil, bir taraftan Sudan'ın merkezi olan Hartumdan 500, diğer taraftan Eritre'nin Sap denizi üzerindeki limanı olan Masavva'dan 400 kilometre mesafede bulunması ve bir taraftan Hartum'a, diğer taraftan orta Afrikaya demiryolile bağlı olmasıdır.

Bu yüzden İtalyanların Kassala'yı işgal etmeleri çok mühim bir hâdise teşkil edeceği zannediliyor ve İtalyan kuvvetlerinin bir taraftan Hartum'a, diğer taraftan Port Sudan'a ilerleyerek Mısırı bu taraftan da tehdid etmeleri yani İtalyanların bir ordusu Libya hududunda ilerleyerek Mısır üzerine yürürken diğer bir ordularının da Sudandan ilerleyerek Mısırın müdafaasını imkânsız bir hale getirmesi bekleniyordu. İtalyanların bu plân dairesinde hareket ettikleri, Kassala'yı işgal etmelerinden anlaşılmakta idi.

Geri dönüş:

Fakat İtalyanlar Libya hududundan Mısır üzerine yürüyeceklerine geri dönmeğe mecbur oldukları gibi Sudan'ın Kassala şehrinden Hartum'un üzerine yürüyeceklerine de geri dönmeğe mecbur olmışlardır ve bu dönüşleri yalnız parlak bir rüyaya veda etmelerine değil, Afrikadaki bütün varlıklarının izmihlâline bir başlangıç teşkil etmiştir.

Kassala'nın İtalyanlardan istirdadı üzerine bir müddettenberi muattal kalan demiryolları yeniden işlemeğe başlamakla kalmadı, Bundan başka bir taraftan Eritre'nin işgaline, diğer taraftan da Habeşistanın istihlâsına girişildi ve bilhassa Hindistan askerlerinin hücumları sayesinde dokuz gün içinde, Eritre dahilinde 100 mil ilerlemeğe ve askeri kıymeti haiz olan Beşya mevkii işgal edildikten sonra daha ileri gitmeğe imkân hasıl oldu. Beşya, Musavva limanına demiryolile bağlı olduğu için işgal kuvvetleri bundan böyle bu demiryolundan da istifade ederek harekâtı hızlandırabileceklerdir.

İtalyanın Eritre'de bu tazyikle karşıladığı sırada İngiliz kuvvetleri ve Habeş vatanperverleri de Habeş toprakları içinde İtalyanlara yüklenmekte ve alınan son haberlere göre İtalyanlar, daha şimdiden tası tarağı toplayarak Habeşistandan bir an evvel çekilmeyi düşünmektedirler.

İtalyanın Habeşistana vedası:

Habeşistandaki İtalyanları buradan çekilmeyi düşünmeğe sevkeden amil, Adisababa ile Cibuti arasındaki demiryolunun kesilmesinden evvel, Fransız Somalisine iltica ya imkân bulmak ve böylece İngiliz ve Habeş kuvvetlerine teslim olmaktan kurtulmaktır. Gerçi, Fransız Somalisinin en belibaşlı limanı olan Cibuti bugün İtalyanlar tarafından kullanılmaktadır, fakat Fransız Somalisi hâlâ Fransaya sadık ve İtalyanların bir an evvel buraya iltica ederek İngiliz ve Habeş takibinden kurtulmaları muhtemeldir.

İşte bu sırada Afrikada cereyan etmekte olan tarihi hâdise bu mahiyettedir ve her gün bu hâdisenin yeni safhasile karşılaşmaktayız:

Hâdisenin tesirleri:

Bu hâdisenin İtalya dahilinde mihverin vaziyeti üzerinde tesiri olacağı gibi Afrika ve Asyanın mukadderatı üzerinde de geniş bir tesiri olacağı aşikârdır.

Onun İtalya dahilindeki tesiri, faşizmin nüfuzunu sıfıra indirmekte olacaktır. Belki de faşizm, bu vaziyet karşısında bütün mukadderatını Almanyaya bağlamak isteyecek, Almanyanın işgal kuvvetlerine dayanarak bütün harbin sonuna kadar iktidar mevkiini muhafaza etmek ve Alman yardımı sayesinde vaziyeti mümkün mertebe kurtarmayı umacaktır. Fakat bu son ümidlerin de boşa gideceği sıra uzak değildir.

Çünkü İtalyanın Tunustaki Bizerta'yı olarak bir taraftan Akdenizdeki muvasalayı kesmesi, diğer taraftan İngiltereye yüklenerek bir netice alması ve bunun İtalyaya bir fayda temin etmesi iltimali günden güne zayıflamaktadır. Fransa, İtalyan imparatorluğunun zevale yüztuttuğu bu sırada kendi imparatorluğunun kundaklanmasına müsaade etmez.

İtalya imparatorluğu tam manasile bir izmihlâle doğru yürümektedir ve bu izmihlâl, asıl İtalyayı da sarsacaktır.

Ömer Rıza DOĞRUL

Bir tepeden

Rüyâ gibi bir akşamı seyr etmeğe geldin,
Çok benzediğin memleketin her tepesinde.
Baktım... konuşurken daha bir kerre güzeldin,
İstanbulu duydum daha bir kerre sesinde.

Irkın seni, iklîmine benzer, yaratırken,
Kaç fethe koşan tuğlar ufuklarla yarışmış!
Târihini aks ettirebilsin diye çehren,
Kaç fâtihin altın kanı mermerle karışmış!

Yahya Kemal

Belçikada açlık başladı

Memlekette ancak bir aylık gıda maddesi kalmıştır

Nevyork 28 (a.a.) — Beş küçük demokrasi için yiyecek tedariki ile meşgul olan millî komitenin bürosunda beyanatta bulunan Hoover demiştir ki:

«— Nazarî olarak Belçikada bir günde adam başına düşen yiyecek miktarı pek azdır. Hiçbir millet bu kadar az gıda ile yaşayamaz. Beyanatım Belçikada bu hususta tahkikata memur edilen eksperlerden gelen raporlara istinad etmektedir. Belçika milletine lâzım olan esaslı gıda maddeleri bir aya kadar tükenecektir. Belçikada adam başına düşen yiyecek miktarı İngiltere ve Almanyada herkese isabet eden miktarın üçte biri nispetindedir. Önümüzdeki şubatın 15 ine kadar Belçikalıların ekmekten vesair hayatî gıda maddelerinden mahrum kalmaları mümkündür.»

Bir haftada

Almanlar, 58 bin tonluk müttefik ticaret gemisi batırdılar

Londra 28 (a.a.) — 19 - 20 ikincikânun gecesi biten hafta zarfında düşman faaliyeti neticesinde deniz ticaretinin uğradığı zayiat cem'an 58,212 ton hacminde 11 vapurdan ibarettir. Bu yekûn şöyle ayrılmaktadır:

Cem'an 34,772 tonluk 5 İngiliz vapuru ve cem'an 58,212 rakamı geçen haftalar zarfında kaybedilen rakamlardan daha yüksektir.

Kaybedilen tonaj miktarının Almanların batırdıklarını iddia ettikleri miktarla beraber her hafta Londrada neşredilmeğe başlanması üzerine Alman yüksek kumanda heyetinin rakamlarını tedricen azaltmağa başladığı müşahede edilmiştir. Geçen hafta içinde Alman kumandanlığı cem'an 41,600 ton batırıldığını ilân etmiştir.

Holandanın hali!

Almanlara tazminat ödüyor ve halkı Alman fabrikalarında çalıştırılıyor!

Londra 28 (a.a.) — Holandanın şimdi kendi sahillerinde Almanların istilâ hazırlıkları için yaptıkları masraflara ve ağır işgal masraflarına katlanmak mecburiyetinde olduğu, Londranın Holanda mahfillerinde söylenmektedir.

Almanlar, bundan başka yiyecekleri ve iptidaî maddeleri de yağma etmektedirler.

Bundan başka Alman endüstrileri hesabına zorla çalıştırılmak üzere 100 bine yakın Holandalı Almanyaya gönderilmiştir.

Bir ingiliz tahtelbahri battı

Londra 28 (a.a.) — İngiliz Bahriye Nezaretinin bildirdiğine göre, «Triton» denizaltısı vaktinde üssüne dönmediği için, batmış olarak telâkki edilmesi icab eder.

İtalyan zayiatı çok fazla

Yunanlıların işgal ettiğisiperler cesedlerle dolu bulundu

Manastır 28 (a.a.) — Röyterin Arnavudluk hududundaki muhabiri bildiriyor: Şimal cephesinde şiddetli muharebeler olmaktadır. Yunanlılar yaptıkları taarruz neticesinde mühim tepeleri ele geçirmişlerdir.

Şkumbi vadisinde Yunanlılar tazyiklerini idame ettiriyorlar. Fakat İtalyanların şiddetli topçu ateşine maruz bulunuyorlar. Develi mıntakasında da şiddetli süngü muharebeleri olduğu bildirilmektedir.

Ostroviça ve Borbiç dağları arasında İtalyanlar fevkalâde gayretler sarfettiklerine rağmen hiç bir netice elde edememişlerdir.

Her iki tarafın hava kuvvetleri faaliyette bulunarak cephedeki mevzilere ve ateş hattındaki kıt'alara hücumlar yapmışlardır.

İtalyanların zayiatı çok ağır

Atina 28 (a.a.) — İtalyanların son günler içinde verdikleri zayiat harbin başındanberi verdikleri zayiatın en ağırıdır. Yunanlılar İtalyan mevzilerine girdikleri zaman bu mevzileri cesedlerle dolu bulmuşlardır.

Elbasan şiddetle bombalandı

Atina 28 (a.a.) — Yunanistandaki İngiliz hava kuvvetlerinin bugünkü tebliği:

Bombardıman tayyarelerimiz dün Elbasana yeniden muvaffakiyetle taarruz etmişlerdir. Bir çok yüksek infilâk kudretli bombaların askeri binaların ortasına düştüğü müşahede edilmiş ve teşekkülümüz şehirden ayrıldığı zaman bu binaların dumanla muhat olduğu görülmüştür. İka edilmiş olan ziyan ağır olmalıdır. Hava dafi bataryalarının mukabelefetile karşılaşılmıştır.

Bütün tayyarelerimiz salimen dönmüşlerdir.

Yunan tebliği

Atina 28 (a.a.) — Yunan orduları Başkumandanlığı tarafından 27 ikincikânun akşamı nerşedilen 93 numaralı resmi tebliğ:

Mevzii faaliyet olmuştur. Bazı düşman mevzileri işgal edilmiştir. Doksana yakın esir alınmış ve bir kaç otomatik silâh iğtinam edilmiştir. Düşmanın bir tank hücumu tardedilmiş ve tanklardan dördü tahrib olunmuştur.

Memlekette sükûn

Atina 28 (a.a.) — Umumî Emniyet Nezareti tarafından 27 ikincikânun akşamı neşredilen resmi tebliğde memleket dahilinde sükûnet hüküm sürdüğü kaydedilmektedir.

Bir İtalyan tayyaresi Zagreb'de yere indi

Belgrad 28 (a.a.) — Dün bir İtalyan bomba tayyaresi Zagrebde yere inmiştir. İçinde bulunan 6 kişi bir otelde mevkuf kalacaklardır. İtalyanlar yollarını kaybettiklerini söylemişlerdir.

İtalyan tebliği

İtalyada bir mahal 28 (a.a.) — İtalyan orduları umumî karargâhının 235 numaralı tebliği:

Yunan cephesinde mevzii mahiyette harekât esnasında düşmana ağır zayiat verdirilmiş, esirler ve otomatik silâhlar alınmıştır. Hava müfrezelerimiz, motörlü vesait kolları, askeri tahşidat ve düşman hazırlıkları üzerinde müessir faaliyetlerde bulunmuşlardır.

Yeni bir seylâb başladı

Bursa 28 (a.a.) — Mustafa Kemalpaşada ve Karacabeyde yeniden seylâb başlamıştır. Vilâyet ve kazalar her türlü tedbirleri almaktadırlar.

Sahici Kitab

İbnülemin Kemalin "Son Türk Sadrıazamları"

Yazan: Mithat Cemal

Sahici kitab, kendi neslindeki biografların son üstadı İbnüleminin Son Sadrıazamlar'ıdır. Yazılarını inanarak okuduğumuz müellif bu eserini de bize öteki kitablarındaki yazı namusile verdi: «Meçhul» ü, «müphem» i, «takriben» i örtmek için üslûb hilesi yapmıyarak ve bildiğini bildiği kadar yazarak.

Zaten bildiği o kadar nisabında ki kitabına edebiyat dalaveresinin ilâve edeceği sahifeler yoktur. Dünü yazmak salâhiyetini bugünün yazı vasfile birleştiren bu kitabı itina ile okuyun, göreceksiniz ki müellif önceden verilmiş kararlara Tanzimat sadrıazamlarını sakallarından çekerek sokmamıştır: Kısa satırlar içinde her vak'a kendi kendisinin mahkeme ilâmıdır. Ve gene göreceksiniz ki bu yazıda bizzat renk olmıyan satırlar çok değildir ve birçok satırlar vak'a yığınlarının arasından cımbızla toplanmıştır. Zaten bu, onun yazıdaki mizacıdır. Son Türk Şairleri'nden de biliyoruz ki onun nesrinde merhametli bir Tanzimat vezirinin çehresi bazan iki harfe sığar, «ve» harflerine. «Zeyneb ve Kâmil Hastanesi» nin adındaki «ve» yi unutan gamsız nesilleri İbnülemin ite kaka bu «ve» yi bulur, bulunca da sevgilisinin kaybolan tek taşlı yüzüğünü bulmuş kadar sevinir: Her yazdığı mevzu onun o geceki maşukasıdır. Ve kelimenin mana kadar tamam olmasına o kadar ehemmiyet verir ki kitabında, hemen her sadrıazamın dünyaya gelip gitmesi «doğdu» ve «öldü» dür. «doğmuştur» ve «ölmüştür» değildir. Çünkü bu kelimelerin birinci yarısında mana tamamdır ve manasız kalan ikinci yarısından İbnülemin rahatsız olur. Onun için kitabındaki bazı satırları, zamanımı unutarak Mecelle maddeleri sandım. «Âdet muhakkemdir» deki dışı kısa, içi uzun yazı bünyesini hatırlatan kitab.

Fakat bu kitabın ne emekle yazıldığını bilmek için müellifi benim gibi eskiden tanımalısınız: İstibdadda karlı havada Eyâlâti mümtâze kalemi hulefasından İbnülemin Mahmud Kemal Beyi kürklü paltosile Nişantaşında Said Paşanın konağına girerken görenler, kimbilir, hangi müptezel nişanı istemiye gidiyor, sanmışlardır. Halbuki o, bu konakta Sadrıazam Said Paşaya değil, Ceridei Havadis'in en eski muharriri Said Efendiye gidiyordu, ve galiba cebindeki Âli Paşa mazbatasının bir tarafını onunla konuşmak için. (Âli Paşanın el yazısile olan bu mazbatayı sahafların «takım» manasına «alay» dedikleri yığında görünce zavallı İbnülemin ne heyecan geçirdi, ve gizliyemediği bu heyecan beş kuruşa mezadda gezen o kâğıdı onun üç yüz yetmiş kuruş altın parayla almasına nasıl sebeb oldu, hâlâ gözümün önündedir.)

Kırk beş yılın eseri olan Son Sadrıazamlar'ın müellifi yarısına yakını yazma dört beş bin cildli kütüphanesinin önündeki bir hokka kalemlik küçük masada eserine eğilmekten yorulduksa yazmanın yorgunluğunu, toplamanın hamlesile dinlendiriyordu ve o zaman kıymetlerini ancak onun bildiği adamların ziyaretleri başlıyordu, isimleri bile ilim kokan adamların: Meselâ Âl-i Ramazan oğullarından Abdünnafi Efendinin, meselâ Ceridei Havadis muharrirlerinden Ahmed Zarifi Beyin. Ve İbnülemin cebindeki ufak not defterile bir cuma Abdünnafi Efendinin Ayasofyadaki evindeydi; Bir başka gün de Ceridei Havadisin eski muharriri ve eski Maarif Nazırı Münif Paşanın Süleymaniyedeki şömineli konağında. Ve Sahici Kitab bıraz da bu defterlerden çıktı. Hâlâ gözümün önündedir, yeşil kablı defterin yaprakları 100 yaşındaki vak'anüvis Lûtfi Efendinin Horhordaki evinde kararıyordu. (Ahret kokan bu eve bir defa da beni götürdü). Kırmızı kablısı Yeni Osmanlılar Cemiyeti azasından Nuri Beyin Kıztaşındaki konağında dolacaktı, bilmem hangi renklisi de Damad Mahmud Paşanın Pendikteki köşkünde.

Sinirli, sakallı bir adamın sükûtuna ve lâfına kalanmak; resmî kütüphanelerden göğsünde kitab tozu ile dönmek; birkaç aylığını, birkaç ayını buruşuk bir kâğıdı almak için vermek... O eser bu emeklerle yazıldı. Ve Viyana elçi kâtibi Âli Efendinin sefarethane bahçesindeki büyük ağacın altında frenkçeye çalıştığını bugün ılık odamızda ne pahasına öğreniyoruz, biliyor musunuz? Üsküdarda Sadrıazam Âli Paşanın oğlu Reşid Beye İbnüleminin bir kış titreyerek gitmesi pahasına.

Şu anda gözümün önüne otuz beş yıl evvel müellifin vasıtasile gittiğim misafirsiz ev geldi, ve o evdeki ihtiyar: Sultan Azizin başkâtibi Atıf Bey. Efendisinin kanlı gömleğini unutamıyan kırmızı gözlerle bu beyaz sakallı adam yalnız İbnülemini gördüğü zaman biraz gülümsüyordu; ve evinin kapısından evrak çekmecesinin kapağına kadar her şeyi yalnız Mahmud Kemale açıktı. Son Sadrıazamlar'ın bir mehazi biraz da bu ihtiyardır.

Bir başka mehazi de.., Bilmem nasıl söyliyeyim?. Kaldırımlardır.

Müellif Sadrıazam Mustafa Naili Paşanın hüviyetini kısmen sokakta buldu. (Son Sadrıazamlar, s. 80).

★

Öteki cildleri de basılınca bu kitabın sayesinde 34 sadrıazam kütüphanemizdedir. ve Son Sadrıazamlar, Hadikatülvüzera'nın son zeyli olan Verdülhakayik'ın zeylidir, fakat sade zeyli değil, devamıdır da. Çünkü, meselâ Verdülhakayik, bittiği zaman Âli Paşa henüz ölmemişti; ve o kitabda bu Sadrıazamın 15 yılı, halbuki İbnüleminin eserinde 58 senesi var.

Fakat kitabın bu kronolojik meziyetini bırakalım. Çünkü eserin kıymeti bu kadar değildir; çünkü eserde her vezirin yüzünü maddî gözlerinizle görüyorsunuz. Ve bu muvaffakiyetin büyüsü şudur: Bir yüzün ne kadar teaddüd ettiğini bilmek. Meselâ ben sanırdım ki sahici devlet adamlarının dargınlıkları bile bir devlet işinden çıkar. Halbuki İbnüleminden öğreniyorum ki Koca Reşid Paşa ile kocaman Âli Paşanın bozuşmalarına sebeb iki çocuğun kavgasına sığacak kadar ufak bir şeymiş, bir «çizme» meselesi. (Son Sadrıazamlar, s. 8). İki sadrıazamın sırmalı rubalarına gizlenen iki çocuğu, müellif, bize tarihçinin bükülmiyen şehadet parmağile gösterir: Hem de bu vezirleri başka satırlarda mazi hicranının gizlenmiyen heyecanile yazdığı halde.

Onun içindir ki İbnülemini bazan kaside, bazan hiciv yazıyor, sanırız; halbuki kitabı bitirince görürüz ki tarih yazmıştır. Ve bu tarihte Tanzimat vezirlerinin mütemadiyen büyük olduklarını okuyacaksınız, sanmayın. Müellif çok büyük adamların bile her gün 24 saat büyük olmadıklarını unutmıyacak, ve meselâ gene Koca Reşid Paşanın «Saferin uğursuzluğuna inanarak Safer ayı çıktıktan sonra sadrıazamlığa getirilmesini padişaha yalvardığını» yazacaktır, ve bunu atalarsözü kuvvetinde bir cümleyle ayıblıyarak: «Şeamet, teşe'üm etmektedir.» (Son Sadrıazamlar, s. 80).

Kitabın en keskin rengi şudur: Tarihe sadık kalmak ve kalmıyanları hırpalamak. Sadrıazam Rüstü Paşanın babası kayıkçı Hasan Ağayı «tüccar» diye yazan Verdülhakayık'ın rahmetli müellifini İbnülemin affetmiyecek ve bu yalanını toprak olan suratına çarpacak: «Sen bu yalanı Rüstü Paşa makamda iken yazdın.» (Son Sadrıazamlar, s. 101).

Bu eser hem bilgi, hem seciye vak'asıdır. İki kelimeyle: Sahici Kitab.

MİTHAT CEMAL

Pasif korunma ekipleri teftiş edildi

Ekipler, alâkadar memurlar tarafından teftiş ediliyor

İstanbul Vilâyeti Seferberlik müdiriyeti pasif korunma denemesine aid bütün hazırlıkları tekrar gözden geçirmekte ve muhtelif ekiplerin teftişine devam etmektedir. Dün sabah Beyoğlu cihetinde vazife görecek olan ekiplerin Taksim stadyomu sahasında teftişten geçirildiği gibi bilâhare Şeref stadında da bir teftiş yapılmıştır. Öğleden sonra ise, evvelâ Eminönündeki ekipler, bilâhare Fatih meydanında Fatih cihetî ekipleri alâkadarlar tarafından teftiş edilmiştir. Bu suretle dün sıhhî imdad, teknik onarma, polis yardımcı, itfaiye yardımcı, gaz temizleme ve saireden mürekkeb olmak üzere efradı üç bini mütecaviz yirmi yedi ekip teftiş edilmiştir. Bunlara ufak mikyasta tecrübe de yaptırılmıştır.

Dahiliye Vekâleti Seferberlik umum müdürü yarın sabah şehrimizde bulunarak denemeyi görecektir.

Deneme esnasında polisin emrine riayet etmiyenler, gece denemesinde ışıklarını iyice maskelemiyen veya söndürmiyenler hakkında pasif korunma talimatnamesinin gösterdiği cezai hükümler tatbik edilecektir.

Aktif korunma başka bir zamanda ve daha geniş bir mikyasta yapılacaktır. Şimdi yapılacak deneme yalnız pasif mahiyette olacaktır. Muayyen zamanda düdükler öterek alarm işareti verilecek, muhtelif yerlere konacak işaretler inhidam, yangın, boruların tahribi ve gaz atıldığını gösterecek alâkadar memurlar en yakın yerdeki korunma âmirlerine keyfiyeti haber verecekler, ekipler derhal faaliyete geçeceklerdir. Bu işaretlerin mahalleri pasif korunma âmirlerinden gizli tutulacaktır.

İleride pasif korunma işlerinde çalışan ekipler efradının hepsine yerli malı kumaştan tulum şeklinde yeknasak elbiseler yaptırılacak ve bu gibi resmî bir teşekkül mahiyetini alacaktır.

Pasif korunma işlerinde kullanılmak ve muhtemel hava bombardımanlarında çıkacak yangınları söndürmek üzere şehrin muhtelif yerlerinde 30 tane su deposu inşa edilmektedir. Bu depoların şimdiye kadar yirmi tanesi ikmal edilmiştir.

Egede 26,5 milyon kilo tütün satıldı

İzmir 28 (a.a.) — Tütün satışı düne kadar 26,500,000 kiloyu bulmuştur.

Hadiseler Arasında FELEK

Hayat kavgası

Hayat mücadeleden ibarettir. Biyolocyada hücrelerin birbirini yemesine fagositos derler, Yunanca hayat kavgası demektir. İngilizler buna Struggl for life derler. Aynen hayat için mücadele demektir. Fransızlar buna La lutte pour la vie diyorlar. İngilizcesinin aynıdır. Eski türkçede Gavgayı hayât denirdi ki; şimdi hayat kavgası demekle bunu ifade etmiş ve öteki dildekilerden geri kalmamış oluruz.

Hayat kavgasını Biyolocyada mikroskoblar gösterirler. Bugün bunu en iyi ve en vâzıh şeklile İstanbulda görebiliriz .İstanbulun Eminönü meydanında.

Lâtife etmiyorum. Bu pek ciddi mevzua karşı olan hürmetim işi şakaya bozuşturmama mânidir.

Filhal akşamları saat altı buçukla yedi buçuk arasında Eminönü meydanında halkın tramvaya binişini gören en yalınkat görüşlü müşahid bile hayat kavgasının ne ezeli bir kanun olduğunu kabulde tereddüd etmez.

Bu müthiş mücadele, en ziyade karşıdan gelip de Eminönünde bir lâmelif çevirdikten sonra tekrar karşıya gitmek üzere benzin deposunun önünde duran arabalarda en hâd şeklini ve en kahramanca kıvamını alıyor.

Dün akşam yarım saatten fazla bir müddet hem bu enteresan manzarayı tatmak, hem tramvay beklemek üzere orada kaldım ve nelere şahid olmadım! Hayat mücadelesine atılmış her insan gibi, Eminönü yolcusu da derhal iptidai şekline rücu ediyor. Ne kadın, ne çocuk, ne hasta ve ne ihtiyar tanıyor. Ne terbiye, ne nezaket, ne muaşeret adabı, hatta ne korku biliyor. Tepiyor, çiğniyor, itiyor ve kakıyor.

Bu kısa zaman zarfında en az on arabanın dolup boşaldığını gördüm. Yetmişlik bir ihtiyar yere yuvarlandı, bir kadının kombinezonu yırtıldı, bir yolcunun kurufasulye kâğıdı patladı, bir kızcağız şapkasını kaybetti; birisinin sağ galoşu yırtıldı, bir pehlivan bir yolcuya küfretti; bir yolcu bir vatmana «Yalancısın!» dedi. Beş defa kadın feryadı, üç defa erkek haykırması oldu. Ve bütün bu macera esnasında Eminönünde meydancılık eden eli düdüklü, paçası poturlu bir tramvay memuru intizamını temin edemediği bu iniş binişten sonra her arabanın kapısını bir muhacir bavulu kapatır gibi ite kaka kapadı ve düdüğünü çaldı. Gene meydanda dolaşan seyrüsefer memuru da mümkün olduğu kadar hâdisesiz geçmesini istediği nöbetini tatlılıkla imrara bezli dirayet etti.

Büyük ders aldım. Bu müşahede bana, hayat mücadelesine giren insandan, her türlü yıldızın silindiğini gösterdi ve bu mücadeleye atılmayı göze alamadığım için tam kırk dakika sonra ancak bir arabaya binebildim.

Her tarafta tramvay sıkıntısı var. Lâkin bu kavga sahneleri neden yalnız Eminönüne münhasır?

Herkesin sorabileceği bu sualin cevabını vereyim:

Çünkü, Eminönünde tramvay arabalarının tersine döndüğü bir istasyon icad edilmiştir. Bu isabetsiz icadın kime aid olduğunu bilmiyorum. Bildiğim bir şey varsa, daima sağdan binilip inilen tramvay arabalarının burada hem sağ, hem soldan kapıları açıldığı için halk karşılıklı birbirine girerek, ne inende, ne binende hayır kaldığıdır.

Eminönünden dönecek olan bu arabalarla oraya gelenlerden bir kısmı, binecek yolcuların hücumuna uğramamak ve bu kötü havalarda koca meydanı tekrar yürümemek için Yenicami önünde makas değiştirilirken atlayor ve derhal Belediye zabıtasının eline düşüyor. Yani burası durak değil, tuzak oluyor. Üstelik bu hatta -sol tarafında kapısı olmadığı için- büyük ve kapalı arabalar da işleyemiyor.

Ve nihayet iniş binişi nizamını kaybettiği için bu arabalara binmek bir (hayat kavgası) şeklini alıyor.

Gönül ister ki, -hele bu havalarda- İstanbul Seyrüsefer müdürü, İstanbul Tramvay müdürü, İstanbul Fen Heyeti müdürü, hatta bu meydanın pederi manevisi olduğu söylenen üstadımız Bay Prost, bir akşam dediğim saatlerde benim şahid olduğum manzarayı görmeye gelseler de bu kadar ilim, bu kadar medeniyet, bu kadar istimlâk, bu kadar gayret ve bunca milyondan sonra Eminönü meydanının açılmasından aldığımız bu menfi neticeye benimle beraber acısalar, ve bir yanlış kararın muazzam bir teşebbüsü nasıl berbad edebildiğine şaşsalar!..

Hulâsa: İnsanları bu hale getirmeye kimsenin hakkı yoktur.

B. FELEK

Fransız Adliye Nazırı değişti

Vichy 28 (a.a.) — Resmen bildirildiğine göre, sıhhî sebeblerle istifa eden Adliye Nazırı Albert'in yerine profesör Joseph Bartelemy tayin edilmiştir.

İrtihal

Merhum Mehmed Eren

Şehrimiz tüccarlarından ve eski gazetecilerden Mehmed Eren tutulduğu hastalıktan kurtulamıyarak genç yaşında dün hayata gözlerini yummuştur. Cenazesi bugün saat 2 de Harbiyede Vailer konağı caddesindeki Ülkü apartımanından kaldırılarak namazı Teşvikiye camiinde kılındıktan sonra Üsküdardaki aile makberesine defnedilecektir.

Merhum halûk ve kıymetli bir gencimizdi. Uzun müddet «Yeni Gün» gazetesinin İdare müdürlüğünü ifa etmişti.

Kendisine Cenabı Haktan rahmet diler, kederli ailesine taziyetlerimizi sunarız.

«CUMHURİYET» İN EDEBÎ ROMANI: 43

Kızıl Vazo

Yazan: Peride Celâl

Başımı kaldırdım. Fakat gene gözlerine bakmaya cesaret edemiyordum. Bakışlarım, odanın bir köşesine doğru kaydı. Gayet alçak bir sesle:

— Rıza, dedim, bir müddet için küçük eve gelemiyeceğim. Rica ederim, gene sinirlenme, sükûnetle beni dinle. Sual sormanı, sebeb sormanı istemiyorum. Yalnız şunu bil ki seni böyle uzun zaman görmemeye ben de güç tahammül edeceğim.

İkildi ve garib bir şekilde gülerek:

— Alay mı ediyorsun? dedi, yoksa beni yeniden çıldırtmak mı isteyorsun?

Gözlerim yanıyor, kendimi yorgun, hatta hasta hissediyordum. Güçlükle kekeledim:

— Hayır, makul ol, beni dinle. Başka türlü yapamam, ninem hasta. Onu üzmemek lâzım. Anlayor musun? Seni nasıl sevdiğimi biliyorsun. Fakat onu da severim. İhtiyar bir kadın, görüşü, düşüncesi başka. Münasebetimiz devam ettiği takdirde onu elimle...

Sustum. Devam etmek için kelime bulamıyordum. Hayretle:

— Demek her şeyi biliyor? diye sordu.

Yaklaştı. Elini omzuma koydu. Üzerime doğru eğildi, gözleri parlayordu:

— Niçin susuyorsun?

Gene sesini çıkarmadığımı görünce, tekrar yanıma oturdu. Çenemi tutup yüzümü kendisine doğru çevirdi. Gözlerine endişeli bir mana gelmişti.

— Azize, diye devam etti, doğru yapmıyorsun. İkimize aid olan şeyi benden saklamaya hakkın yok. Bak, dudaklarını inadla birbirine yapıştırıyorsun. Her halinden, bana hiç bir şey söylememeye karar verdiğin anlaşılıyor. İzahat vermeye mecbursun, vermesen bile deminki sözler kâfi, çok şey anlamış bulunuyorum.

Elini çenemden çekip, mukabele etmeme vakit bırakmadan, kaşlarının arası buruşmuş ve biraz heyecanlı:

— Dur, sen konuşma, dedi, itiraz, yahud münakaşaya kalkmanı istemiyorum. Deminki sözlerinden şu anlaşılıyor: Büyükannen birbirimizi sevdiğimizi, hatta belki daha fazlasını biliyor. Üzülüyor. Münasebetimiz gizli kaldığı müddetçe onu üzmekte devam edeceğiz. Yalnız bir mesele var. Münasebetimizi meşru şekle sokmaya kalksak, acaba memnun kalacak mı? Bu da meçhul. Belki seni bana lâyık görmemektedir, belki büsbütün ayrılmamızı isteyor.

Boğuk bir sesle:

— Rıza! dedim.

— Bırak, sözümü bitireyim, dedi, büyükannen haksız da değil. Sen zengin, güzel, her cihetten mükemmel bir kızsın. Bense parasız, kazandığını yiyen bir adamım. Açık konuşmak lâzım gelirse, mesleğinde şöhret yapmış, cebi dolu, işi başından aşkın mimarlardan da değilim. Çalıştığım şirketten aldığım para ile mütevazı, kendi halinde bir aile kızını belki geçindirebilirim. İstikbalimden ümidvarım. Fakat bunlardan senin gibi zengin bir kıza bahsetmek bile gülünç. Çok zamanlar seni karım olarak düşündüm. Fakat senin gibi zengin bir kızla bunun imkânsız olduğunu biliyordum.

Kalbim çarparak, sevinç içinde:

— Beni karın olarak düşünürdün öyle mi? diye mırıldandım.

Güldü, elimi avuçlarının arasına alarak dudaklarına götürdü. Sonra parmaklarımı yavaşça sıktı:

— Neler söylüyorsun? dedi, canımı gibi sevdiğim kadını karım olarak düşünmem bu kadar şaşılacak şey midir? Yazık ki sana elimi uzatacak vaziyette değilim. Bütün gayretim bir iki sene sabrederek biraz daha fazla para kazanmaktı. O zaman çekinmeden seni ailenden istemek kabil olacaktı. Ne ise bunu bırakalım, Dinle, şimdi tekrar vaziyeti hulâsa edelim: Büyük annen rahatsız. Eğer birbirimizi görmekte devam edersek çok muztarib olacak, belki demin söylemek istediğin gibi zavallı ihtiyarın üzüntüden, kederden büsbütün hastalığı artacak. Haksız da değil. Dünya yüzünde torununun yabancı bir adama gidip gelmesini hoş görecek aklı başında hiçbir büyük anne yoktur. Vaziyeti düzeltmek için evlenmeye kalktığımız takdirde ise onun şöyle düşüneceğine eminim! Torunumun parasına göz dikti, diyecek.

Elimi elinden çekerek nefes gibi bir sesle:

— Ayrılalım mı demek istiyorsun? dedim.

Tekrar ayağa kalktı. Beyaz dişlerini gösteren bir tebessümle güldü:

— Çocuksun Azize, dedi. Seni kolay kolay bırakacağımı aklın alıyor mu? Hem de böyle bir vaziyette?

— Demek?.

Yüzü tekrar ciddileşmişti:

— Senin gibi zengin bir kızla evlenmeye kalkan bir erkeğin çok düşünmesi lâzımdır, dedi. Biraz evvel dediğim gibi ben evvelce para kazanıp, mesleğimde ilerleyip, şöhret yaptıktan sonra sana elimi uzatmayı düşünmüştüm. Fakat şimdi beklemeye imkân olmadığını görüyorum. Emenim ki biz evlenir evlenmez senin ve benim tanıdıklarımızın aklına derhal «acaba parası için mi aldı?» diye, bir şüphe girecektir. Kimbilir daha buna benzer neler diyecekler. Fakat bütün bunlara aldırmamak lâzım. Başka çare yok. Benim istediğim sensin. Mademki sana, kimseyi muazzeb, muztarib etmeden endişesiz, kedersiz malik olmak için evlenmek lâzımdır, öyle ise, evlenece-ğiz. Yalnız karım olmayı kabul ettiğin takdirde bazı şeyleri şimdiden konuşup kararlaştırmamız lâzım. Benim kuracağım evin mütevazı damı altında yaşamayı kabul edebilecek misin? Paranı yalnız kendi şahsî zevklerin için kullanmanı istiyorum. Senden bana bir pul geçmemelidir.

Yaklaştı, elini omzuma koydu. Ve yavaşça fısıldadı:

— Benim nasıl bir adam olduğumu biliyorsun Azize. Kusurlarım yok değil. Fazla kıskancım, asabi, haşin olduğum zamanlar da vardır. Fakat şunu da biliyorsun ki seni seviyorum. Benimle evlenir misin Azize, karım olur musun?.

(Arkası var)